

הערכה פנימית מתמשכת בשפה בחט"ב: מבדק עמי"ת הוא ההתחלה

ד"ר הדס גלברט

מנהלת תחום הערכה מעצבת, ראמ"ה

21.4.2021.

מפגש ארצי לצוותי החינוך המיוחד

במפגש היום

נכיר את מבדק עמי"ת ככלי להערכה מעצבת

נכיר מעט את "מאחורי הקלעים" של פיתוח כלי ההערכה וניכנס לנעליו של המפתח

חלק 1 – מבדק עמי"ת לכיתה ז' כנקודת התחלה להערכה

חלק 2 – מהן רמות ביצוע ומה הן מוסיפות?

חלק 3 – ממבדק עמי"ת להערכה משולבת בהוראה

מבדק עמי"ת כנקודת התחלה

1

פורסם בתשע"ז. הפיתוח בהובלת ראמ"ה בשיתוף עם אגף על-יסודי והמפמ"רים של תחום הדעת במשרד החינוך ועדת היגוי מייעצת – יו"ר פרופ' דורית רביד, ומומחים מהאקדמיה, מדריכים

מטרת המבדק (תכנית הכלה-אל"ה)

למצב את התלמיד היחיד בהקשר של ידע שהולם גיל ורמת לימוד בראשית כיתה ז':

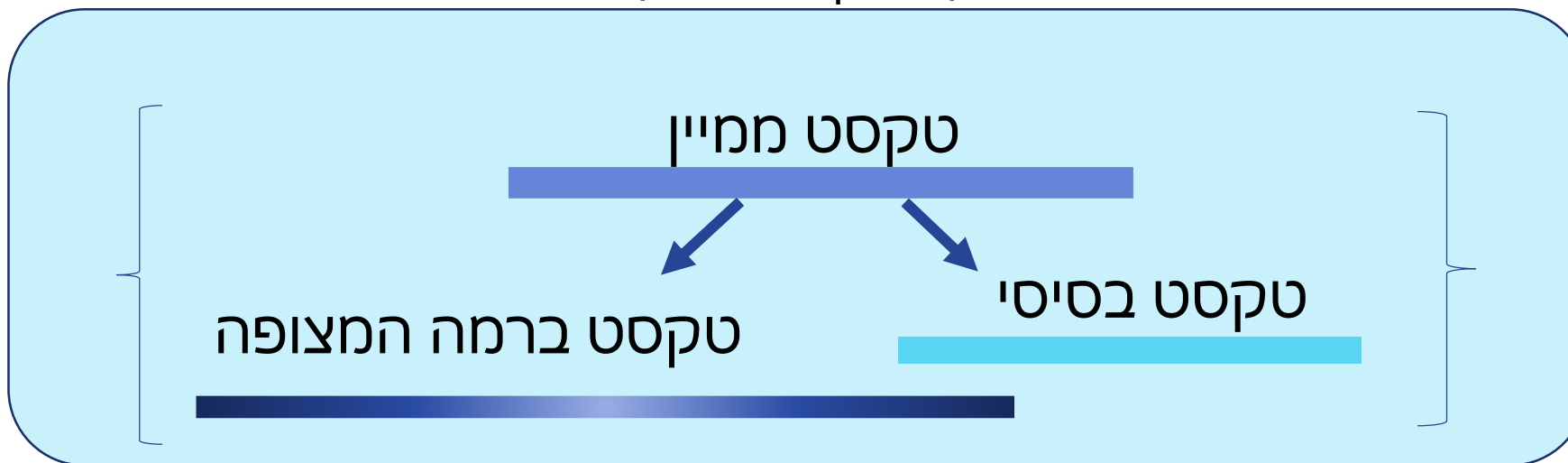
מיפוי היכולות השפתיות-אורייניות של כל תלמידי הכיתה

איתור תלמידים מתקשים עם המעבר לחטיבת הביניים

הערכה מעצבת: לספק למורים ולבתי הספר מידע מהימן שיאפשר להעריך את היכולות של תלמידיהם כבסיס להתערבות וכבסיס לתכנון ההוראה בכיתה

מתאפשר הודות להליך של קביעת תקנים ורמות ביצוע למיפוי ביצועי התלמידים ביחס לרמה המצופה, מבוסס מחקר ושיפוט מומחים

(במהלך ספטמבר)

המטרה היא לספק את מקסימום המידע:

- **טקסט ממיין** לכלל התלמידים: "למה זה מגיע לי":
- לנתב **מתקשים** לטקסט קל יחסית ("הלו, מי זה?", כ- 30% מהתלמידים)
- בעוד **שאר התלמידים** ינותבו לטקסט ברמה הנדרשת ("הישרדות 1915")

מה הופך את הטקסט (והשאלות הנלוות) לקל או קשה?

מאפייני הטקסט

נושאים מוכרים מחיי היום-יום לעומת נושאים חברתיים-ערכיים
מידע קונקרטי לעומת תכנים מופשטים
רעיונות "שקופים" לעומת רעיונות מורכבים
משלב לשוני, מילים מוכרות או נדירות, אורך הטקסט

מאפייני השאלות

סיווג השאלות:

- ממדי ההבנה המתוארים בתוכנית הלימודים
- נגישות המידע - עד כמה המידע זמין בטקסט: נגישות המידע מושפעת מגודל יחידת הטקסט, מורכבות התוכן, הלשון, דחיסות המידע

נגישות המידע	ממדי ההבנה לפי תכנית הלימודים
תוכן ברמת נגישות גבוהה ובינונית	איתור מידע
תוכן ברמת נגישות בינונית ונמוכה	פרשנות והיסק
תוכן ברמת נגישות נמוכה (אינטרטקסטואלית)	הערכה וביקורת

יש מיזה רבה של הקבלה בין הסיווגים:

• דרך התשאול

פתוח\סגור, הפניה לטקסט, הניסוח בשאלה קרוב לניסוח בטקסט, מבנים מוכרים

מה משותף לכל החברות האנושיות?

- 1 לכולן יש כללי יסוד.
- 2 לכולן יש אותם מנהגים.
- 3 בכולן אסור להכות ילדים.
- 4 בכולן אסור לדבר בפה מלא.

[המידע משתמע בפסקה השנייה בטקסט]

מטרת השאלה:

למצוא את המשותף לכל החברות האנושיות לפי ההגדרה בטקסט.

מה נדרש מהתלמיד:

א. לאתר הגדרה בטקסט.

ב. למצוא את המשותף לנושא מסוים לפי כל הפרטים בפסקה.

ג. להבחין בין דוגמה פרטית ובין הגדרה כללית.

לכל חברה אנושית, מהקדומה ביותר ועד ימינו, יש מסגרת של חוקים, מנהגים ונורמות. לכל קבוצה של אנשים, מקבוצה גדולה, כמו מדינה, ועד קבוצה

קטנה, כמו כיתה בבית הספר או אפילו קבוצת חברים, יש כללי יסוד המגדירים אותה כקבוצה. כללים אלה יכולים להיות חוקים רשמיים, הכתובים בספר החוקים של המדינה, או חוקים שאינם רשמיים (לדוגמה כללי נימוס, כמו "אין מדברים בפה מלא").

ממד הבנה: איתור מידע
נגישות בטקסט: בינונית
דרגת קושי: קלה מאוד

מהן רמות ביצוע
ומה הן מוסיפות?

2

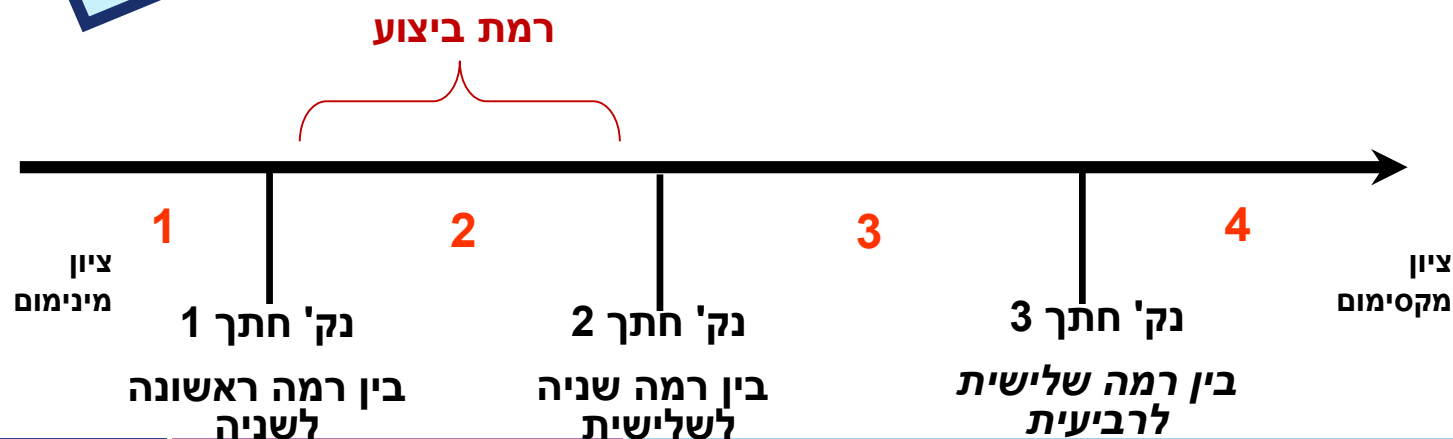
המחקר שליווה את פיתוח פרויקט

מחקר עיקרי "נורמות"
מדגם מייצג
40 כיתות, כ-1000 תלמידים

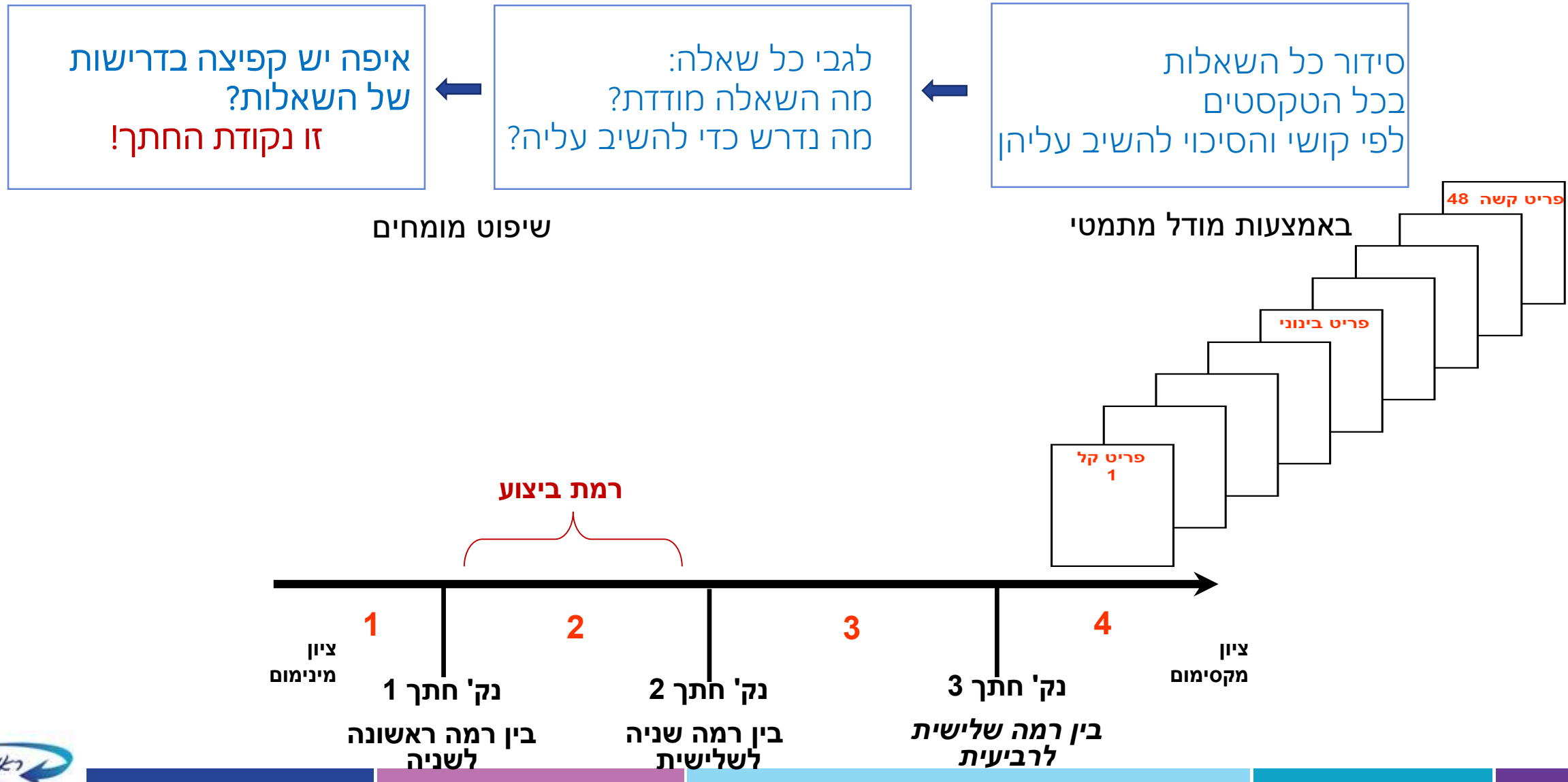
רמת ביצוע מגדירה מה תלמיד נדרש
לדעת ו\או מסוגל לבצע ברמה זו

לביצוע שונות

- חישוב ממוצע: האם הסת
- קביעת תקנים: מתן פשר לציו

קביעת תקנים ותיאור רמות ביצוע

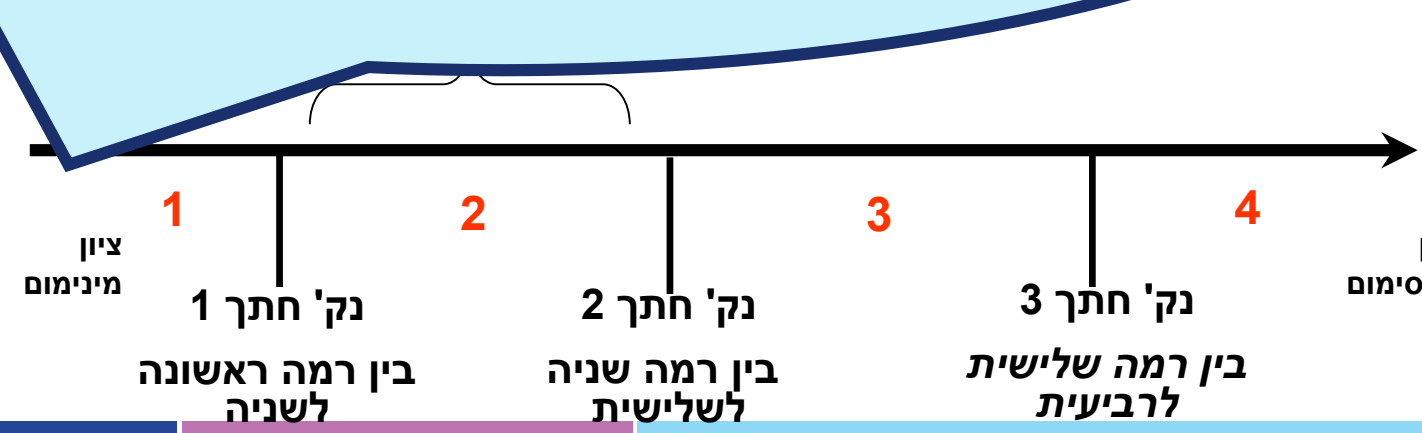

תיאור רמות הביצוע

מגדירות מה תלמיד נדרש לדעת ולאו מפורט לרמות הביצוע

נקודת ההתחלה: מה נדרש מהתלמיד בכל שאלה בטקסט מסוים?
 המטרה: להגיע לתובנות וליצור הכללות

- מתייחסות לממדי הביצוע
- מבוססות על תוכן
- שיפוט מומחה
- בודקים עובדות
- במטרה להגדיר
- לעשות. מכון לא

45%	מתקדמת (4)
25%	תקינה (3)
10%	בסיסית (2)
20%	נמוכה מבסיסית (1)

תיאור רמת ביצוע מתקדמת (רמה 4)

- רואה בטקסט יחידת שיח שלמה ועצמאית.
- מפיק הסברים, רעיונות ודעות הזורשים אינטרטקסטואליות: משלב בין יכולת הבנת הטקסט השלם ובין ידע חוץ-טקסטואלי רלוונטי.
- מציג רעיון או תופעה מנקודות מבט שונות ויוצר קשר לוגי ביניהן.
- מסיק מסקנות המבוססות על מידע משתמע או מופשט.
- מביע רעיון במבנים רטוריים לשוניים מורכבים בהתאמה לקשרים הלוגיים הנדרשים.
- מקשר בין חלקי הטקסט ומתייחס לכל סוגי האזכורים, לרבות אזכורים של שמות מופשטים.
- משער השערות בנוגע לטקסט על-סמך ידע כללי.
- יוצר הכללות המתבססות על הערכה וביקורת של הטקסט.

תיאור רמת ביצוע נמוכה מבסיסית (רמה 1)

- מזהה או מאתר פרטי תוכן בטקסט לפי מראה מקום נתון (הפניה לשורות מפורשות בטקסט)
- מזהה או מאתר מידע גלוי ברמת נגישות גבוהה בטקסט (מידע גלוי ומפורש במקום אחד בטקסט).
- מזהה או מאתר פיסות של מידע גלוי בטקסט ומסיק מסקנה המשתמעת מן הטקסט בבירור
- מפיק באופן חלקי פרטי מידע ברמת מילה או משפט ללא התייחסות לרעיון שלם בפסקה או לטקסט השלם.
- משלים פרטים קונקרטיים ברמת מוכרות גבוהה (מקום, זמן) ללא פרטים הזורשים התייחסות לרעיון, גורם או להכללה ברמת מוכרות נמוכה.
- מסיק מסקנות הנוגעות לקטגוריה קונקרטית אחת או לנקודת מבט אחת מבין כמה נקודות מבט נדרשות (תשובה חלקית).

הישרדות 1915: מסעו של ארנסט שקלטון ליבשת אנטארקטיקה

"מבוקשים אנשים להרפתקה מסוכנת. משכורת צנועה, קור עז, חודשים ארוכים של אפלה מוחלטת, סכנה מתמדת, חזרה הביתה בספק. במקרה של הצלחה מובטחים כבוד והכרה!"

שאלה 1

שקלטון פרסם מודעה והצהיר בה שהוא מחפש אנשים להרפתקה מסוכנת (שורות 1-2).

אילו פרטים במודעה מלמדים שההרפתקה מסוכנת?
כתבו שלושה פרטים.

ממד הבנה: איתור מידע
נגישות בטקסט: גבוהה
דרגת קושי: קלה-בינונית

- מזהה או מאתר פרטי תוכן בטקסט לפי מראה מקום נתון (הפניה לשורות מפורשות בטקסט)
- מזהה או מאתר מידע גלוי ברמת נגישות גבוהה בטקסט (מידע גלוי ומפורש במקום אחד בטקסט)

לקוח מתוך תיאור רמות הביצוע - מה נדרש מתלמיד ברמת ביצוע 1

מצד אחד, כבוד והכרה מצד שני.

השתמעויות
להוראה

שאלה 11

למורה			
א	0	1	2
ב	0	1	

אפשר לראות במסע של שקלטון ואנשי הצוות שלו סיפור הצלחה אבל גם כישלון.

א. הסבירו מדוע המסע הוא סיפור הצלחה.

ב. הסבירו מדוע המסע הוא כישלון.

ממד הבנה: פרשנות והיסק
נגישות בטקסט: נמוכה
דרגת קושי: בינונית-קשה

מטרת השאלה:

• להסביר עובדה מנקודות מבט שונות (המידע בכל הטקסט, מתרכז בהבנת

- מציג רעיון או תופעה מנקודות מבט שונות ויוצר קשר לוגי ביניהן.
 - מסיק מסקנות המבוססות על מידע משתמע או מופשט.
- לקוח מתוך תיאור רמות הביצוע - מה נדרש מתלמיד ברמת ביצוע 4

מהו המצב המורכב שאליו נקלעו שקלטון ואנשיו?

השתמעויות
להוראה

35 משקלו של הטלפון שהחזיק קופר בידו היה יותר מקילוגרם, הוא היה מסורבל, והסוללה שלו החזיקה מעמד רק 20 דקות. קופר התקשר לחברו שעבד בחברת טלפונים מתחרה. "היי ג'ואל. זה מרטין," הוא אמר, "אני מתקשר אליך מטלפון סלולרי אִמְתִּי." כך הסתיים המרוץ להמצאת הטלפון הסלולרי הראשון בין שתי חברות הטלפונים.

שאלה 10

קופר אמר לחברו: "אני מתקשר אליך מטלפון סלולרי אִמְתִּי." (שורות 39–40)

מה היה יכול להיות המשך המשפט לפי רוח הטקסט?

מטרת השאלה:

- לבדוק הבנה של רעיון לפי רוח הטקסט ובעזרת ידע חוץ- טקסטואלי
- מה נדרש מהתלמיד:
 - להבין את המשפט המצוטט ולהתמקד במילת המפתח שבו
 - לבחור את המשפט שיש בו את הרעיון המשתמע מהתוכן בפסקה

ממד הבנה: פרשנות והיסק
נגישות בטקסט: נמוכה (א"ט)
דרגת קושי: קלה-בינונית

- משלים פרטים ברמת מוכרות בינונית הנוגעים לרעיונות, לגורמים או לסיבות
 - יוצר אינטגרציה בין ידע אישי ובין ידע מהטקסט
- לקוח מתוך תיאור רמות הביצוע - מה נדרש מתלמיד ברמת ביצוע 3

גם מחקר פיזה מדווח על רמות ביצוע!

מחקר של ה-OECD, מתקיים מידי 3 שנים, אוריינות קריאה, מתמטיקה, מדעים
מטרת המחקר: לשקף למערכות חינוך תמונת מצב ביחס למדינות אחרות
משתתפים: בני 15-16, מדגם מייצג בכ-70 מדינות, כ-6000 משתתפים בכל מדינה

מחקר פיזה מדווח עבור כל מדינה:
• ציון ממוצע
• שיעור תלמידים בכל רמת ביצוע

רמות ביצוע במחקר פיזה (בני 15-16): 7 רמות ביצוע, 5 תקינות, 2 מתקשים

רמת ביצוע	מה התלמידים מסוגלים לעשות בכל רמה
רמה 6	בדרך כלל התלמיד יודע לעשות היקשים, השוואות והנגדות. הבנה מלאה ומפורטת של טקסט נתון, ולעתים המיומנות להתמודד עם רעיונות לא מוכרים לנוכח מידע וביקורת הוא עשוי להעלות השערות או לענות במספר רב של אמות מידה או נקודות רבות של איתור מידע ואחזורו ברמה זו הוא
רמה 2	מקצת המשימות ברמה זו שהתלמיד מתוך הטקסט ולוודא שהן עומדות בה להבין יחסים וקשרים או להבין משמעות ברמה נמוכה. משימות ברמה זו עשויים טיפוסיות ברמה זו על התלמיד לעשות הישגים אישיות.
רמה 1א'	התלמיד מסוגל לאתר פיסה של מידע מפורש, או כמה פירושים המרכזי או את כוונת המחבר בטקסט על נושא מוכר, או לעשות קישור פשוט בין יומי. בדרך כלל המידע הנדרש בולט בטקסט ואין, או כמעט אין, מידע מתחרה.

בהערכה פנימית מעצבת:
אנחנו רואים את התלמיד,
את הכיתה, את בית הספר

מבחנים ויחידות
הערכה להערכה
פנימית מעצבת

3

ממבדק עמי"ת להערכה משולבת בהוראה

שילוב הערכה בהוראה מאפשר לע... התלמיד בנקודת זמן מסוימת, א...
ל היכולות של

כעת כשהכרנו את
הרקע לתיאור רמות
הביצוע:
מהן ההשתמעויות
להוראה?

קטלוג דיגיטלי – כלים להערכה פנימית, ראמ"ה

4 שאלות ותשובות על אופן השימוש בכלים

6 סיבות מדוע כדאי להשתמש בכלים

הכירו את משפחת הכלים

משימות ביצוע

יחידות הערכה

מבחנים

מבדקים מעצבים

אילו כלי הערכה אתם מחפשים?

איפוס חיפוש

חיפוש חופשי

מהו סוג הכלי?

דוברי עברית (4)

ז (4)

עברית (4)

הבנת הנקרא

ז-ח-ט דוברי עברית

הבעה בכתב

ז-ח-ט דוברי עברית

מיצ"ב-אסי"ף

ז-ח-ט דוברי עברית

עמי"ת

ז דוברי עברית

[שפה עברית, חט"ב](#)

קטלוג דיגיטלי – כלים להערכה פנימית, ראמ"ה

יחידות הערכה בעברית, ז-ח-ט

רשות ארצית למדידה והערכה בחינוך

ראמ"ה << עברית, ממלכתי וממד, כיתה ח, הבנת הנקרא, טקסטים מידעיים >> יחידות מבחן בשפת אם << הערכה פנימית בית ספרית
 הערכה פנימית בית ספרית

עברית, ממלכתי וממד, כיתה ח, הבנת הנקרא, טקסטים מידעיים

יחידות מבחן בשפת-אם, כיתה ח (ממלכתי וממ"ד) הבנת הנקרא – טקסטים מידעיים			
שם המשימה	מחווון	מקור	טקסט
פועלי כל העולם, הכירו את המכונות שייקחו את העבודה שלכם	מחווון	מיצ"ב תשע"ט	טקסט
עדיין לא נפרדים מהנייר: ספרים דיגיטליים בישראל 2015	מחווון	מיצ"ב תשע"ח	טקסט
קולנוע	מחווון	מיצ"ב תשע"ז	טקסט
"תלבושת אחידה בבתי ספר	מחווון	מיצ"ב תשע"ו	טקסט
האופניים ככלי תחבורה	מחווון	מיצ"ב תשע"ה	טקסט
יש לנו זמן	מחווון	מיצ"ב תשע"ד	טקסט
תנועת נוער	מחווון	מיצ"ב תשע"ג	טקסט
ים המלח	מחווון	מיצ"ב תשע"ב	טקסט
נדידת הציפורים	מחווון	מיצ"ב תשע"א	טקסט
פלישת המדוזות	מחווון	מיצ"ב תש"ע	טקסט

חיפוש

אתר נוכחי כולם

- אודות ראמ"ה
- הערכה חיצונית בית-ספרית
- הערכה פנימית בית ספרית
- הערכה ארצית מדגמית
- מחקרים בינלאומיים
- מחקרים והערכת פרויקטים
- הערכת עובדי הוראה וניהול
- פרסומי ראמ"ה
- מרכזים והצעות עבודה

חיפוש חדש

יחידות הערכה בעברית הבנת הנקרא ז-ח-ט דוברי עברית

יחידות ממבחנים של כיתה ח

טקסטים טיעוניים

טקסטים מידעיים

יחידות הבנת הנקרא בעברית כוללות טקסטים חזוניים בשפת אם. הטקסט וטקסטים שימושיים. הטקסטים פותחו עבור דרגת כיתה מסוימת, אך עשויים שפותחו לכיתה ח עשויים להתאים לתלמידים בכיתה ז. וטקסט המלצות לשימוש גמיש

יחידות טקסט – לכיתות ז', ח', ט'

- טקסטים ממבחנים מונגשים כיחידות הערכה קטנות, קצרות, שמשתלבות תוך כדי ההוראה
- נוח ומהיר יחסית להעברה ולבדיקה ולכן נוח לשלבם במהלך השיעור.
 - מלחיץ פחות את התלמידים משימוש במבחן ארוך
 - מגוון טקסטים לבחירה לתלמידים שונים, לכיתות שונות
 - הערכה בפעילות קטנות במהלך פרק זמן קצר מספקת מידע עשיר למורה

גמישות בהעברה ובבדיקה

- ניתן להעביר אותן במהלך כל שנת הלימודים בהתאם לקצב ההוראה ובהתאם למטרות ההערכה: הנושא הנלמד, המיומנות שרוצים לעסוק בה ועוד
- מתאפשרת בחירה והתאמה של הטקסטים לתלמיד ותכנון הוראה מותאמת
- הכול הולך: לשנות את השאלות, להוסיף שאלות, להסיר שאלות, להוסיף טקסטים, פעילויות, משימות, שיח בכיתה

פועלי כל העולם, הכירו את המכונות שייקחו את העבודה שלכם

מאת אמיתי זיו ואורה קורן

ממד הבנה: הערכה ביקורתית
ורפלקציה
נגישות בטקסט: נמוכה א"ט
דרגת קושי: בינונית-קשה

- מפיק הסברים, רעיונות ודעות הדורשים אינטרטקסטואליות: משלב בין יכולת הבנת הטקסט השלם ובין ידע חוץ-טקסטואלי רלוונטי.
 - יוצר הכללות המתבססות על הערכה וביקורת של הטקסט.
- לקוח מתוך תיאור רמות הביצוע במבדק עמי"ת - מה נדרש מתלמיד ברמת ביצוע 4

מתוך המחווון:

הבנת הנקרא: הערכה ביקורתית ורפלקציה
התלמידים נדרשים לקשר בין ציטוט מחוץ לטקסט ובין תוכן הטקסט.

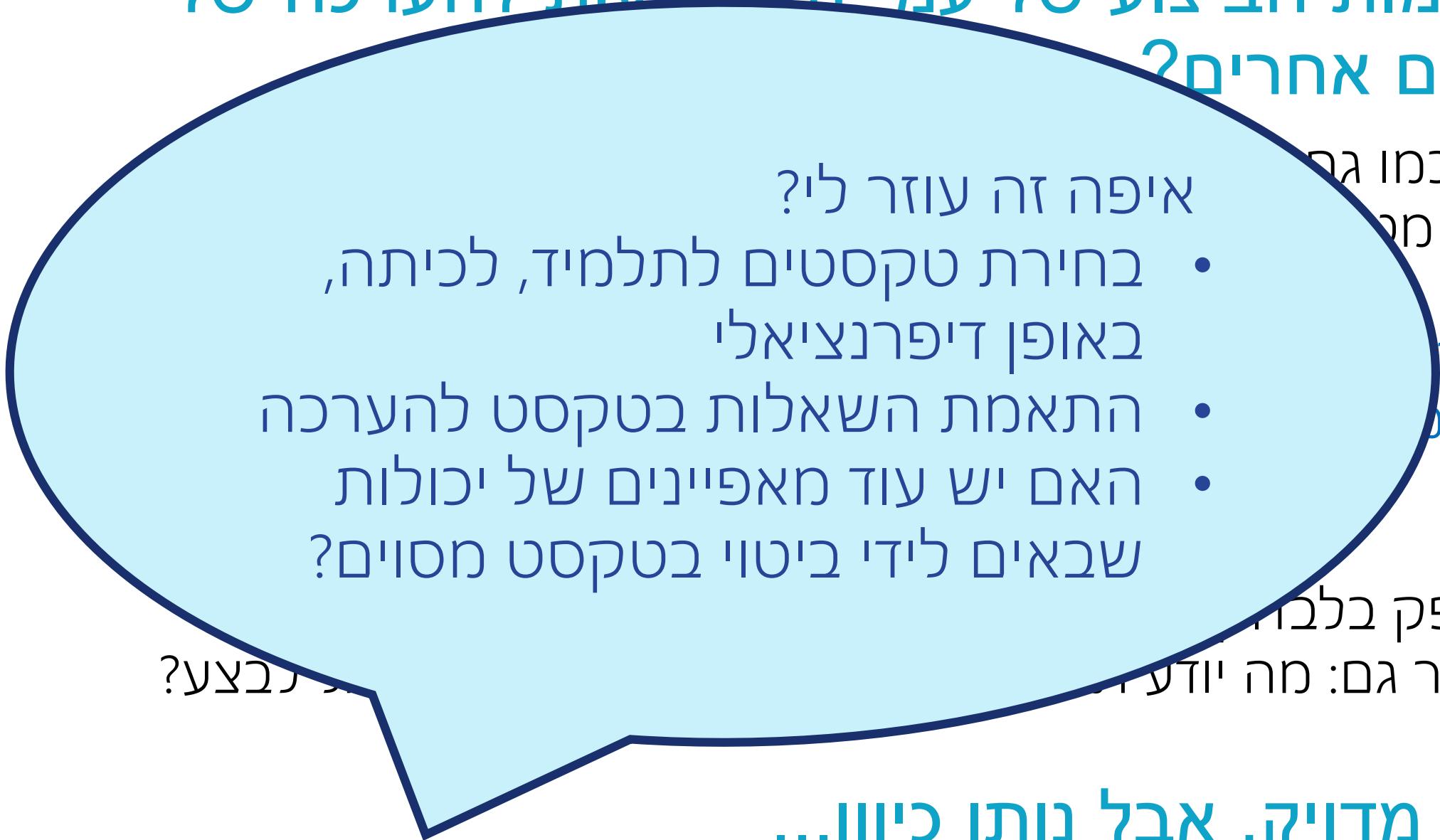
3 נק' תשובה שיש בה המלצה העוסקת בלמידה / בהתמקצעות בתחום הטכנולוגיה או המלצה העוסקת
בבחירת עיסוק שיש בו יתרון לאדם על פני המחשב, לדוגמה:

כיצד רמות הביצוע של עמי"ת מסייעות להערכה של טקסטים אחרים?

המבדק כמו גם
[לעמי"ת מ...]

רמות הב...
של התל...

לא נסתפק בלבד...
אלא נברר גם: מה יודע...

- איפה זה עוזר לי?
- בחירת טקסטים לתלמיד, לכיתה, באופן דיפרנציאלי
- התאמת השאלות בטקסט להערכה
- האם יש עוד מאפיינים של יכולות שבאים לידי ביטוי בטקסט מסוים?

...נבצע?

זה לא מדויק, אבל נותן כיוון...

לסיכום: ממבדק עמי"ת להערכה מתמשכת בשפה

הערכה משולבת בהוראה:

- מאפשרת לאסוף מידע עשיר, לא רק על היכולות של התלמיד אלא גם על ההתקדמות שלו
- מזמנת את העמקת ההבנה של היכולות הנדרשות בתחום הדעת ואיך תלמידים לומדים, וכך לתכנן את ההוראה או ההתערבות

מה מוסיפות רמות הביצוע?

- מפרטות את היכולות של התלמיד בצורה אופרטיבית
- מאפשרות לי לתכנן פיגומים ותיווך שיסייעו לקידום התלמיד
- מכוונות אותי בבחירת הטקסט הבא

תודה